20

OPZUID
EUROPEES INNOVATIE-PROGRAMMA VOOR ZUID-NEDERLAND

Publiekssamenvatting
Jaarverslag

17

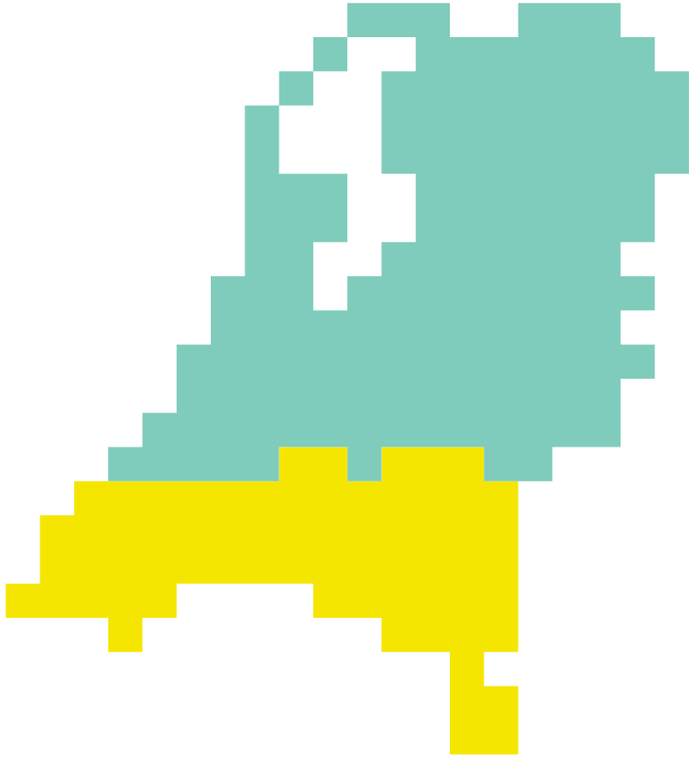

OPZUID **EUROPEES INNOVATIE-PROGRAMMA** VOOR ZUID-NEDERLAND

Publiekssamenvatting
Jaarverslag 2017

OPZuid
Europees Innovatieprogramma Zuid-Nederland

Europese Unie
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Project in de schijnwerpers:
PhotonDelta 5

Column: Terugkijken mag; verder bouwen moet 6

Project in de schijnwerpers:
Riothermie - warmte winnen uit het riool 7

Van maatschappelijke uitdaging tot OPZuid 8

Organisatie en uitvoering 11

Project in de schijnwerpers:
Esthetische zonnedaken met een verhoogde energie opbrengst 12

Communicatie, van aanvraag tot resultaat 13

Project in de schijnwerpers:
Meer en gezonder voedsel door precisielandbouw 14

Feiten & cijfers 15

Project in de schijnwerpers:
Communities for Development maken aansluiting onderwijs op MKB 17

Doelstellingen en resultaten 18

Colofon 20

Inleiding

Dit is de publiekssamenvatting van het jaarverslag 2017 van het **Operationeel Programma Zuid-Nederland 2014-2020** (OPZuid). OPZuid is een Europees innovatieprogramma voor de provincies Zeeland, Limburg en Noord-Brabant. Het biedt subsidiemogelijkheden gericht op innovatiebevordering binnen het MKB en op de overgang naar een koolstofarme economie en bestaat uit vier doelstellingen: 1B1 Versterking open innovatiesysteem, 1B2 Versterking valorisatievermogen MKB, 1B3 Human Capital Agenda en 4F1 Overgang naar een koolstofarme economie.

In 2017 zijn vier tenders opengesteld, waarvan er drie ook in 2017 zijn afgesloten. De 1B3 call die in december 2017 geopend is, loopt nog door tot 1 juni 2018.

Bij de openstellingen ter versterking van het open innovatiesysteem en het valorisatievermogen van het MKB werden meer kwalitatief goede projecten ingediend dan er budget beschikbaar was. Dit illustreert het innovatiepotentieel in de regio in de voor het OPZuid aangewezen internationale en nationale topclusters. Het programma voorziet kennelijk in een duidelijke behoefte. Ook bij de openstelling in het kader van de overgang naar een koolstofarme economie zijn goede projecten ingediend. De belangstelling voor deze regeling was wat minder groot dan voorzien; de aanvragen bleven onder het beschikbare budget. Dit houdt mogelijk verband met het feit dat deze regeling relatief nieuw is en wellicht minder bekend.

Halverwege de programmaperiode is een groot aantal projecten tot uitvoering gekomen en zijn de eerste projecten inmiddels afgerond. Hiermee is 55% van de beschikbare subsidie toegekend. Tot 31 december 2017 zijn onder het programma in totaal 31 samenwerkingsprojecten gestart voor het versterken van het open innovatie systeem, worden 36 innovatieve producten ontwikkeld door MKB-bedrijven, zijn 6 projecten gestart met als doel het onderwijs beter aan te laten sluiten op de arbeidsvraag en worden 20 projecten uitgevoerd die bijdragen aan het realiseren van een koolstofarme economie in de regio. Hiermee ligt het programma financieel en inhoudelijk goed op schema. Veel van de programmadoelstellingen lijken op basis van de gestelde projectdoelen zelfs ver overtroffen te worden.

In het afgelopen jaar is een wijziging in het programma goedgekeurd door de Europese Commissie, waarmee iets meer dan 740.000 euro aan extra EFRO-middelen is toegekend aan het OPZuid. Deze middelen komen ten goede aan de doelstelling Innovatiebevordering.

In deze samenvatting presenteren we een overzicht van de activiteiten van het afgelopen jaar en doen we verslag van de financiële en inhoudelijke voortgang van het programma. Daarnaast zetten we een aantal projecten in de schijnwerpers en werpt de voorzitter van het Comité van Toezicht OPZuid, Theo Bovens, commissaris van de Koning in Limburg, in zijn column een blik op de toekomst.

PROJECT IN DE SCHIJNWERPERS

PhotonDelta

Geïntegreerde fotonica is wereldwijd sterk in opkomst en op Europese schaal aangemerkt als een Key Enabling Technology. Bij geïntegreerde fotonica gaat het om microchips op basis van lichtsignalen die worden ingebouwd in apparaten. De technologie wordt al toegepast in computers, smartphones, 5G internet en de healthcare-, food- en agro-industrie. Volgens kenners zal geïntegreerde fotonica eenzelfde economische revolutie op wereldschaal ontketenen als elektronica enkele decennia eerder. De verwachting is dat het in 2020 een wereldwijde marktomvang van 50 miljard euro zal hebben.

Ewit Roos, managing director PhotonDelta, is er trots op dat kennisinstellingen en bedrijven in de Brainport regio zowel Europees als wereldwijd een koploperpositie gerealiseerd hebben in de fotonische technologie. "Er zijn in Nederland zo'n 150 bedrijven actief op dit gebied en dat aantal groeit gestaag. Het is dan ook belangrijk dat we nu het ecosysteem laten groeien."

"Het project Photon Delta moet onder meer nieuwe bedrijvigheid genereren, de huidige infrastructuur versterken en het imago van Brainport als wereldleider op het gebied van geïntegreerde fotonica verder opbouwen", vult projectleider Anna Nikiel aan.

Tot de alliantie achter PhotonDelta behoren o.a. Technische Universiteit Eindhoven (TU/e), Brainport Development, BOM, provincie Noord-Brabant, de bedrijven SMART Photonics en EFFECT Photonics en onderzoeksinstituten Institute for Photonic Integration, JePPIX en Nanolab@TUe. Sinds 2017 zijn ook de provincies Overijssel en Gelderland aangesloten, alsmede Universiteit Twente. Bedrijven als LioniX International, Phoenix Software en Technobis zijn van buiten de regio Brainport aangesloten.

Het doel van PhotonDelta is om na een eerste opstartperiode zelfstandig te kunnen opereren en daarbij de groei van het ecosysteem te realiseren, vooral door de spelers zelf. Het nieuw opgerichte Photonic Integration Technology Centre zal een brugfunctie gaan vervullen tussen de onderzoeks-instituten en de industriële bedrijven die geïntegreerde fotonica zullen gaan gebruiken.

Projecttitel
PhotonDelta

Begunstigde **Technische Universiteit Eindhoven**
Doelstelling **1B1**

Financiering

Totale projectkosten		**€ 2.487.436**
EFRO	€	870.603
Provinciale cofinanciering	€	373.115
Eigen bijdrage projectpartners	€	1.243.718

5 VRAGEN AAN

Anna Nikiel & Ewit Roos

Respectievelijk Project Manager en Managing Director

1. Wat betekent de OPZuid-subsidie voor u?
De subsidie heeft mogelijk gemaakt dat PhotonDelta niet alleen in Nederland voet aan de grond heeft gekregen maar ook Europees en wereldwijd een leidende positie heeft gekregen in de geïntegreerde fotonica. PhotonDelta is door de EU benoemd als Innovation Hub en voorzitter van de European Photonics Alliance. Daarnaast is PhotonDelta de organisator, samen met AIM Photonics uit de VS, van het World Technology Mapping Forum. Tijdens dit forum is de aanzet gegeven voor een wereldwijde roadmap op het gebied van geïntegreerde fotonica. OPZuid heeft met haar vertrouwen in PhotonDelta en de subsidie bijgedragen aan de deze ontwikkelingen

We ontwikkelen nieuwe leefstijlprogramma's, zoals 'Eet je vitaal' en de 'Ontbijt challenge', waarvan de eerste hoopvolle eerste resultaten al zichtbaar

2. Wat is de verwachte impact van uw project?
Wij verwachten dat na afloop van het project er een nieuw bedrijf is met de naam Photonic Integration Technology Centre en dat tevens een Coöperatie PhotonDelta is opgericht met leden vanuit de gehele fotonica gemeenschap in Nederland en Europa.

3. Wat is er innovatief aan uw project?
Er worden binnen het ecosysteem PhotonDelta diverse innovatieprojecten uitgevoerd op het gebied van Photonic Integration Circuits, 5G, Packaging & Testing.

4. Heeft uw project invloed op het verbeteren van lokale, regionale en interregionale samenwerkingsverbanden?
Photon Delta's belangrijkste doel is het bij elkaar brengen van alle relevante partijen op het gebied van geïntegreerde fotonica. Daar waar PhotonDelta lokaal is begonnen (TU/e en bedrijven in Eindhoven), is de samenwerking met Twente (universiteit en bedrijven) al snel opgestart. Inmiddels kunnen we ook Europese samenwerking hieraan toevoegen, doordat we voorzitter zijn van de European Photonics Alliance. Door de inspanningen van PhotonDelta hebben partijen elkaar gevonden die hetzelfde doel hebben, namelijk het ontwikkelen van een fotonica industrie.

5. Wat gebeurt er na de looptijd van uw OPZuid project?
Na afloop van het project zal PhotonDelta verder gaan in het Photonic Integration Technology Centre. Dit is een bedrijf dat gefinancierd wordt door enerzijds private inbreng van industriële partners en anderzijds door subsidie vanuit landelijke en regionale overheid. Voor specifieke projecten wordt ingeschreven op EU-calls.

photondelta.eu

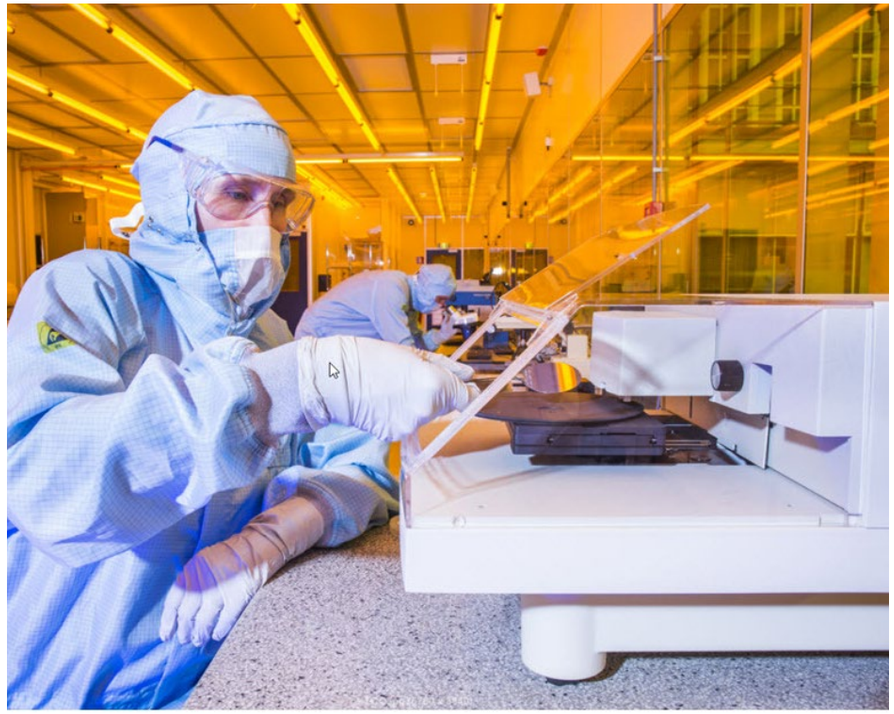

Q&A

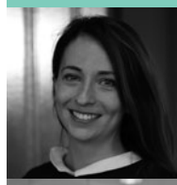

COLUMN

Terugkijken mag; verder bouwen moet

> „Het Europese cohesiebeleid geeft Zuid-Nederland de middelen om uitdagingen op het gebied van o.a. innovatie, concurrentiekracht, milieu en klimaat op te pakken"

Het OPZuid Innovatieprogramma voor Zuid-Nederland 2014-2020 bevindt zich halverwege de looptijd. Een mooi moment om terug te kijken naar wat er de afgelopen jaren is gerealiseerd. En dat mogen we met trots doen.
Maar liefst 65 miljoen euro is er al besteed aan projectsubsidies voor **innovatieve projecten in Limburg, Noord-Brabant en Zeeland.** De deskundigencommissie die deze projecten heeft beoordeeld, spreekt zich in toenemende mate lovend uit over de hoge kwaliteit van de ingezonden voorstellen.

Die kwaliteit uit zich in een internationale concurrentiepositie, die de afgelopen jaren flink is versterkt. We zien dat er diverse bijzondere triple helix-samenwerkingen tussen overheid, onderwijs en ondernemers zijn ontstaan, die aan deze versterkte positie van Zuid-Nederland ten grondslag liggen. Met name de projecten die bijdragen aan de versterking en verbreding van het Zuid-Nederlandse open innovatiesysteem, zijn talrijk. Dit jaarverslag laat daarvan een aantal mooie voorbeelden zien.

Daar tegenover staat dat we er in Zuid-Nederland nog onvoldoende in zijn geslaagd om gezamenlijk tot majeure projecten te komen, die moeten bijdragen aan een koolstofarme economie. Laten we met elkaar de synergie vinden, die zal zorgen voor baanbrekende projecten: vernieuwende ideeën en initiatieven die straks breed kunnen worden uitgerold en daadwerkelijk zullen leiden tot een duurzame economie en maatschappij. En daarmee tot een betere wereld voor de toekomstige generaties.

Over die generatie van morgen gesproken: De topclusters in onze economie stellen steeds hogere eisen aan (technische) talenten. En terecht, want de uitdagingen zijn niet gering, zeker niet als het gaat om het realiseren van een duurzame economie en maatschappij. In december jongstleden is vanuit OPZuid daarom een call gestart die zich richt op versterking van het systeem, waarin arbeidsvraag- en aanbod binnen de topclusters op elkaar worden afgestemd. Het doel hiervan? Het innovatiepotentieel van de topclusters optimaal benutten, zodat die baanbrekende projecten ook echt het levenslicht zullen zien.

Het OPZuid innovatieprogramma komt voort uit het **Europese cohesiebeleid**. Dit beleid is erop gericht om verschillen tussen regio's op het continent te verkleinen, door via subsidies investeringen te stimuleren. Vorig jaar schreef ik al op deze plek dat Zeeland, Noord-Brabant en Limburg tezamen behoren tot de kopgroep van de Europese regio's. Hier wordt samengewerkt, over zowel de provincie- als de landsgrenzen heen, en worden barrières doorbroken tussen sectoren. Deze crossovers maken Zuid-Nederland tot een regio die voor een grote impuls voor de Europese economie zorgt.

Het verleden én heden bieden echter geen garanties voor de toekomst. Als partners binnen OPZuid ervaren we hoe belangrijk het is om gebruik te kunnen maken van de kansen die het Europese cohesiebeleid ons biedt. Het geeft de regio Zuid-Nederland letterlijk en figuurlijk de middelen om uitdagingen op het gebied van o.a. innovatie, concurrentie-kracht, milieu en klimaat op te pakken.

Drs. Th.J.F.M. (Theo) Bovens

Hoewel we met ons innovatieprogramma nog een 3-tal jaren te gaan hebben, is onze blik ook alvast gericht op de toekomst. Want ook na 2020 willen we op de schaal van Zuid-Nederland versterken wat sterk is, ontwikkelen wat achter blijft en gezamenlijk de belangrijkste maatschappelijke en economische vraagstukken oplossen. De gevolgen van globalisatie, migratie, armoede, klimaatverandering, energietransitie en vervuiling blijven immers niet beperkt tot alleen de minder ontwikkelde regio's in Europa.

De urgentie om verder te bouwen is groot. Daarom zijn we al in 2017 als samenwerkende provincies gestart met gesprekken over de positionering van Zuid-Nederland ten opzichte van het **nieuwe Europese cohesiebeleid**. Van dit beleid worden medio dit jaar de meerjarige financiële kaders bekend. Vanaf 2021 zal het nieuwe beleid tot uitvoer worden gebracht.

Tot nu toe kunnen we goede voorbeelden van vernieuwende projecten laten zien, die zijn gerealiseerd met Europese middelen en die aantoonbaar de economische structuur van Zuid-Nederland hebben versterkt. Ook de komende periode zullen we dit soort voorbeelden aan Europa blijven tonen. Zo laten we zien dat we straks na 2020 wederom als samenwerkende provincies nieuwe, krachtige en complementaire verbindingen kunnen leggen, die zorgen voor een verdere doorontwikkeling van onze regio.

Zuid-Nederland is nu één van de koplopers. Maar er moet continu geïnvesteerd en gewerkt worden om onze plek in die leidende groep te behouden en verder te versterken.

Laat dat onze opdracht voor de komende jaren zijn.
Aan de slag!

drs. Th.J.F.M. (Theo) Bovens
Voorzitter Comité van Toezicht OPZuid 2014-2020,
Commissaris van de Koning in de provincie Limburg

PROJECT IN DE SCHIJNWERPERS

Riothermie - warmte winnen uit het riool

60 Nieuwbouwappartementen in Goes krijgen een duurzaam collectief installatieconcept. Daarbij wordt door warmtewisselaars in rioolbuizen restwarmte onttrokken aan afval- en regenwater. Ruim 80% van het huishoudelijk afvalwater, dat bestaat uit riool-, douche- en afwaswater, is warm en ook regenwater heeft een bruikbare temperatuur. De warmte wordt benut voor de centrale verwarming, koeling en voor warm kraanwater. Deze vorm van riothermie is in Nederland nog niet eerder toegepast in de woningbouw.

Een van de doelstellingen van dit project is dat het gebruik van fossiele energiebronnen wordt geminimaliseerd. In het project werken vele partners samen. Primair zijn dat de gemeente Goes als eigenaar van de riolering, de warmtewisselaar en de leidingen en 'RWS partner in wonen' als eigenaar en exploitant van het verwarmingssysteem vanaf de technische ruimte tot de afgifte in de woning. Diverse regionale bedrijven zijn betrokken als installateur, aannemer, adviesbureau of toeleverancier.

Maarten Sas, directeur RWS: "We bieden regionale bedrijven de gelegenheid zich te ontwikkelen en te specialiseren op het gebied van duurzame hernieuwbare energie. Hiermee kunnen ze zich onderscheiden in de regio, maar zeker ook daarbuiten. Door het project gedurende langere tijd te monitoren, kunnen we kwalitatief research & development uitvoeren naar de resultaten en opschalingsmogelijkheden."

Projecttitel

Hollandiaplein – Riothermie

Begunstigde **RWS partner in wonen**
Doelstelling **4F1**

Financiering

Totale projectkosten	€	**749.351**
EFRO	€	180.000
Eigen bijdrage projectpartners	€	569.351

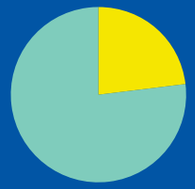

5 VRAGEN AAN

Maarten Sas

Directeur RWS partner in wonen

1. Wat betekent de OPZuid-subsidie voor u?
We zijn continu op zoek naar nieuwe duurzame technieken die in aanvang veel geld kosten. Investeringsbesluiten nemen we op basis van een exploitatieperiode van 50 jaar. Zonder de OPZuid-subsidie hadden we de business case niet sluitend kunnen krijgen.

2. Wat is de verwachte impact van uw project?
In dichtbevolkte stedelijke gebieden dreigt een tekort aan duurzame bronwarmte uit de bodem en zijn andere duurzame bronnen (zoals restwarmte uit industrie) niet lokaal beschikbaar. Juist in deze omgeving zijn wel rioleringen aanwezig met voldoende stroming en is er een hoge bebouwingsdichtheid van woningen en kantoren. De uitrol van riothermie heeft een hoge potentie zowel in Nederland als daarbuiten.

3. Is er bij uw project sprake van innovatie?
Het innovatieve karakter van het project is het samenspel van gedeeltelijk nieuwe componenten zoals riothermie en bestaande componenten zoals warmtepompen en PV-panelen. In Zwitserland is een soortgelijk riothermie- systeem met een directe warmtewisselaar in de buis al in gebruik. Echter, Nederland heeft een veel vlakker rioleringsstelsel en een andere bodemsamenstelling. Binnen het project wordt o.a. onderzocht wat het effect hiervan is op het systeem. Een ander verschil met Zwitserland is dat wij de riothermie ook gebruiken om het gebouw mee te koelen. De pilot zal uitwijzen in hoeverre dit mogelijk is.

4. Heeft uw project invloed op het verbeteren van lokale, regionale en interregionale samenwerkingsverbanden?
Veel van dit soort initiatieven komen in Nederland niet van de grond omdat bij de contractvorming het beheer en eigendom van het systeem een struikelblok vormen in verband met mogelijke aansprakelijkheid. RWS en de gemeente hebben dit doorbroken en trekken proactief met elkaar op. Zo brengen we beide onze expertise in met betrekking tot openbare ruimte en gebouwen, hebben we dit systeem gekozen op basis van een gezamenlijk onderzoek en draagt de gemeente eenmalig bij aan de aanleg van het riothermie systeem ten gunste van de exploitatie berekening van RWS. Bovendien zorgt de gemeente ervoor dat het beheer van de riothermiebuis op de lange termijn is gewaarborgd.

De pilot met dit systeem biedt kansen voor andere gemeenten. We doen hier kennis en ervaring op, die we met hen delen.

5. Wat gebeurt er na de looptijd van uw OPZuid project?
Door (rest)warmte direct uit het riool te benutten kunnen we spreken van een hernieuwbare en oneindige energiebron. Het opschalingspotentieel is dan ook groot. Aan de hand van het voorbeeld-project in Goes kunnen in andere gemeenten nieuwe samenwerkingen ontstaan met corporaties en/of warmte-exploitanten.

goes.nl
marsaki.nl

Q&A

Van maatschappelijke uitdaging tot OPZuid

DE CONTEXT

Het Operationeel Progamma Zuid-Nederland 2014-2020 (OPZuid) maakt deel uit van het Europese **cohesiebeleid**. Dit beleid is gericht op het herstel van de diepste economische crisis sinds decennia, in de context van een steeds urgenter wordende klimaatkwestie, toenemende vergrijzing en migratieproblematiek. Het doel van het beleid is het creëren van een innovatievere, duurzamere en socialere Europese economie.

De Europese doelstellingen zijn door de provincies Zeeland, Limburg en Brabant vertaald naar regionale maatschappelijke uitdagingen en vastgelegd in de Regionale Innovatie Strategie voor Slimme Specialisatie (RIS3). In deze strategie ligt de focus op bedrijven in de internationale en nationale topsectoren, sectoren waar Zuid-Nederland goed in is en die internationaal gezien grote potentie hebben.
Met het OPZuid proberen we met deze strategie in de hand de innovatieve kansen die vanuit de maatschappelijke uitdagingen ontstaan te benutten. Zie het schema hiernaast.

OPZUID

De innovatieparagraaf van het OPZuid beoogt invulling te geven aan de RIS3. Het programma is opgesteld door de drie Zuid-Nederlandse provincies, in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en ingediend bij de Europese Commissie. De Europese Commissie heeft het goedgekeurd en 113 miljoen euro beschikbaar gesteld uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Daarnaast dragen de provincies en het Ministerie EZK financieel bij aan het programma in de vorm van cofinanciering. Samen met de private investeringen die het programma uitlokt, geeft het OPZuid een flinke boost van naar verwachting zo'n 350 miljoen euro aan de Zuid-Nederlandse economie.
Het innovatieve MKB in de benoemde topsectoren en gerelateerde kennisinstellingen, grote bedrijven en regionale en lokale overheden staan centraal in het OPZuid.

Het programma sluit aan bij een aantal investeringsprioriteiten uit het Europese beleid, zie de tabel op de volgende pagina.

Regionale Innovatie Strategie voor Slimme Specialisatie (RIS3) van Zuid-Nederland

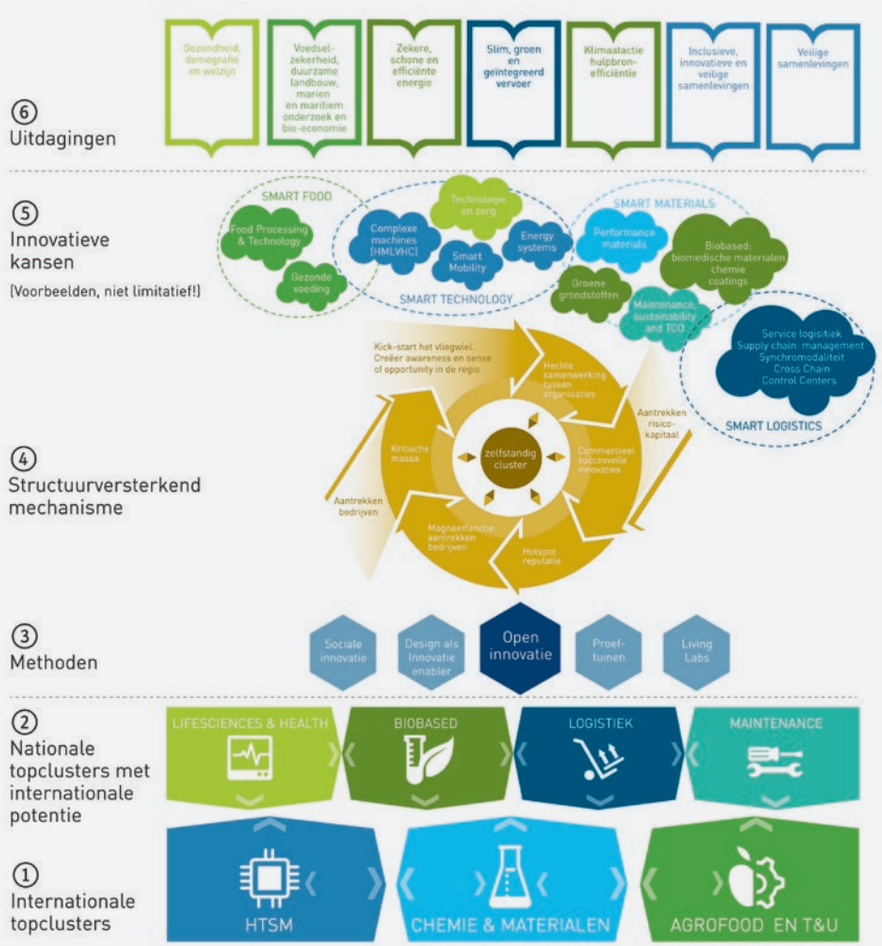

Investeringsprioriteit		Soort projecten	Beschikbaar budget (EFRO)
Prioriteit 1B Innovatiebevordering			
1B1	Versterking open innovatiesysteem	Samenwerkingsprojecten van bedrijven, kennisinstellingen en overheid, optimaliseren van beschikbare innovatiecapaciteit, living labs, proeftuinen.	€ 42.420.767
1B2	Versterking valorisatievermogen MKB	Het omzetten van bestaande en nieuwe kennis en kunde naar nieuwe producten, processen of diensten.	€ 21.210.384
1B3	Human capital agenda	Aansluiting onderwijs en arbeidsaanbod op arbeidsvraag van de topclusters naar technisch geschoolde mensen, betrokkenheid bedrijfsleven bij onderwijsprogramma's en -voorzieningen.	€ 11.362.706
Prioriteit 4F Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie			
4F1	Overgang naar een koolstofarme economie / slimme uitrol	Onderzoek, ontwikkeling en toepassing van vernieuwende koopstofarme technologieën en instrumenten.	€ 34.088.117

INNOVATIEBEVORDERING

In het kader van innovatiebevordering is het belangrijk dat er verbindingen, zogenaamde cross-overs, tot stand komen tussen internationale topclusters onderling en tussen internationale en nationale topclusters. Deze verbindingen vergroten het innovatiepotentieel. Projecten dienen een bijdrage te leveren aan de versterking van het open innovatiesysteem, het valorisatievermogen van het MKB of aan een betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs. Voorbeelden zijn het opzetten van proeftuinen, het naar de markt brengen van nieuwe producten of diensten en het afstemmen van het onderwijs op de arbeidsvraag.

KOOLSTOFARME ECONOMIE

De maatschappelijke uitdagingen duurzame energie en duurzaamheid in brede zin staan centraal als het gaat om de overgang naar een koolstofarme economie.
Het OPZuid legt daarbij de nadruk op een slimme uitrol van vernieuwende koolstofarme technologieën in de bebouwde omgeving. Bij projecten binnen deze prioriteit is een grote rol voor gemeenten weggelegd, omdat de acties gericht zijn op de bebouwde omgeving. Denk bijvoorbeeld aan de verduurzaming van woonwijken met projecten als 'Sneller en Beter naar Nul op de meter', dat in drie provincies uitgerold wordt, en 'Opschalen Thermisch Smart Grid Zuid-Limburg voor warmte en koude levering' in Heerlen, waar de eerste mijnwaterenergiecentrale ter wereld gebouwd is.

Een cruciale stap bij de introductie van vernieuwende koolstofarme technologieën en instrumenten is de fase van testen, demonstreren en toepassen van nieuwe technologieën en oplossingen in de praktijk. Met deze slimme uitrol op beperkte schaal kan de effectiviteit van de innovaties worden aangetoond, als voorbode van een grootschalige uitrol in een later stadium en in andere en grotere (geografische) gebieden.

Europa
om de hoek
Kijkdagen
2017

Organisatie en uitvoering

In het OPZuid 2014-2020 wordt nadrukkelijk gestuurd op de werving van kwalitatief goede projecten. Er wordt steevast gewerkt met een tendersystematiek en een onafhankelijke beoordeling door een deskundigencommissie.

De inhoudelijke beoordeling van de kwaliteit van project-aanvragen is in handen van deze deskundigencommissie, die bestaat uit onafhankelijke deskundigen met expertise en ervaring in de voor Zuid-Nederland belangrijke sectoren en kennisgebieden. Op dit moment bestaat de deskundigencommissie uit twee vaste leden en een pool van flexibele leden die per openstelling geselecteerd kunnen worden op basis van hun expertise. Deze deskundigen brengen een advies uit over de ingediende projecten, op basis van een score op vijf landelijk bepaalde beoordelings-criteria. De ervaring die we hebben opgedaan met de deskundigencommissie is positief.

In de projectontwikkeling en programmasturing speelt 'het veld' een belangrijke rol. **Triple helix-organisaties en regionale ontwikkelingsmaatschappijen** bieden ondersteuning bij de ontwikkeling van projecten die passen binnen de RIS3 van Zuid-Nederland en bij het leggen van verbindingen met potentiële projectpartners. Zij adviseren en faciliteren projectaanvragers om zo tot kwalitatief goede projecten te komen.

Een stuurgroep, die bestaat uit vertegenwoordigers van de zeven triple helix organisaties, de provincies en de steden in Zuid-Nederland, is verantwoordelijk voor de strategisch inhoudelijke sturing op programmaniveau.

Een Comité van Toezicht, onder voorzitterschap van de commissaris van de Koning in Limburg, ziet toe op de correcte uitvoering van het programma: het beoordeelt de financiële gegevens van het programma, evalueert de uitvoering en volgt de vooruitgang die geboekt is met de verwezenlijking van de doelstellingen. Het Comité van Toezicht bestaat uit vertegenwoordigers van de drie Zuidelijke provincies, het Rijk, de Europese Commissie, kennisinstellingen, milieuorganisaties, het maatschappelijk middenveld, werkgevers- en werknemersorganisaties.

De provincie Noord-Brabant is door de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat aangewezen als Management Autoriteit voor het OPZuid en draagt als zodanig de eindverantwoordelijkheid over de inhoudelijke en financiële uitvoering van het programma.

Stimulus Programmamanagement is de afdeling van de provincie Noord-Brabant die het OPZuid uitvoert, in nauwe samenwerking met **steunpunten** bij de provincies Limburg en Zeeland en het G32 Steden netwerk. Stimulus adviseert en faciliteert projectaanvragers en -uitvoerders en controleert de voortgang en rechtmatigheid van de projecten. Voordat ze hun project indienen, kunnen ondernemers en kennisinstellingen met een projectplan bij Stimulus Programmamanagement en de provinciale steunpunten terecht om het te laten toetsen op ontvankelijkheid, volledigheid en duidelijkheid.
Maar ook tijdens de uitvoering van het project kunnen projectleiders bij Stimulus aankloppen voor advies.

Tabel 1 **Overzicht van de openstellingen**

Prioriteit		Totaalbudget	Budget call	Openstellingstermijn	Subsidiepercentage
1B1	Versterking innnovatiesysteem	± € 42 mln	€ 10 mln € 10 mln € 10 mln	1 apr. 2015 - 30 apr. 2015 1 nov. 2015 - 29 feb. 2016 9 jan. 2017 - 1 mrt 2017	Max. 35% OPZuid
1B2	Valorisatie MKB	± € 21 mln	€ 10 mln € 8,25 mln	1 apr. 2015 - 30 apr. 2015 15 mei 2017 tot 23 jun. 2017	Individueel max. 25% Samenwerking max. 35%
1B3	Human capital agenda	± € 11 mln	€ 5 mln € 8,6 mln	1 okt. 2015 - 30 nov. 2015 1 dec. 2017 - 1 jun. 2018	Max. 35% OPZuid
4F	Koolstofarme economie	± € 34 mln	€ 10 mln € 10 mln	1 okt. 2015 - 30 nov. 2015 9 jan. 2017 - 1 mrt 2017	Max. 35% OPZuid

OPENSTELLINGEN

Er zijn dit jaar 3 openstellingen geweest die zijn afgerond (voor 1B1, 1B2 en 4F) en een vierde call (voor 1B3) is in december 2017 geopend. Hiermee ligt het totaal aan openstellingen voor de gehele programmaperiode op 9. *Tabel 1* geeft een overzicht van de openstellingen tot nu toe.

Voor de verschillende openstellingen zijn projecten van goede kwaliteit ingediend. We constateren dat de kwaliteit van projecten stijgt, naargelang het programma vordert. Desondanks is er een aantal punten waarop de aanvragen verder verbeterd kunnen worden:

- de beschrijving van de governance van een project en afspraken rondom IP-rechten;
- de kwaliteit van de business cases, omgevingsanalyse en de exploitatiecase na afloop van het project;
- voor 1B2 projecten specifiek: het proof of principle, dat wil zeggen een test of experiment dat uitwijst of de technologie of het principe haalbaar is.

De verbeterpunten staan op de **OPZuid-website** gepubliceerd en worden meegenomen in de adviesgesprekken die plaatsvinden voorafgaand aan indiening.

EXTRA BUDGET

In 2017 is succesvol een wijzigingsverzoek ingediend bij de Europese Commissie, waarmee ruim 740.000 euro aan extra EFRO-middelen is toegekend aan OPZuid. Deze middelen komen ten goede aan prioriteit 1B Innovatiebevordering en zullen specifiek worden ingezet ten behoeve van projecten op het gebied van Smart Industry.

PROJECT IN DE SCHIJNWERPERS

Esthetische zonnedaken met een verhoogde energie opbrengst

Het project betreft een eerste toepassing van innovatieve BEAUsolar zonnepanelen in een concrete praktijksituatie, met een aanjaagfunctie voor grootschalige provincie- en grensoverschrijdende projecten in een later stadium. Het doel van deze slimme uitrol is om in een proefopstelling van 25 woningen te demonstreren dat volledig geïntegreerde zonne-energiedaken gerealiseerd kunnen worden die tegelijkertijd esthetisch, betaalbaar en innovatief zijn. Waar traditionele zonnepanelen los bovenop de dakbedekking geplaatst worden, zijn in het geval van BEAUsolar de zonnepanelen geïntegreerd in de dakbedekking.

Dat ziet er niet alleen mooier uit, maar maakt het tevens mogelijk om het hele dakvlak te benutten. Samen met de verbetering van het natuurlijke ventilatiesysteem onder de PV-panelen, zorgt dit voor een verhoogde energieopbrengst.

De proefopstelling moet tevens aantonen dat deze oplossing voldoet aan alle functionele en technische eisen. Het monitoren ervan moet leiden tot het inzicht en bewijs dat een aanzienlijke rendementsverbetering mogelijk is. Afgeleide van de demonstratieopstelling is dat alle constructieve-, meet- en regeltechnische systemen zodanig geoptimaliseerd worden, dat een marktklaar concept wordt verkregen. Hiermee wordt de branche voor zonne-energie in de gelegenheid gesteld om alternatieve producten aan te bieden waarmee overheid en consumenten een bijdrage kunnen leveren aan daling van het gebruik van fossiele brandstoffen en verduurzaming van de maatschappij.

MKB'er Petec Solar is partner in dit project.

Projecttitel

Full Aesthetic Solar Roof

Begunstigde **Bouwkundig & Facilitair Adviesbureau Comuth**

Doelstelling **4F - overgang naar koolstofarme economie**

Financiering

Totale projectkosten	€	**309.702**
EFRO	€	108.396
Eigen bijdrage projectpartners	€	201.306

5 VRAGEN AAN

Raoul Comuth

Directeur Bouwkundig & Facilitair
Adviesbureau Comuth

1. Wat betekent de OPZuid-subsidie voor u?
Deze subsidie kwam in de ontwikkeling van de BEAUsolar dakbedekking precies op het juiste moment. We hadden het eerste pilot dak gerealiseerd, maar wilden dit aan de hand van demonstratiedaken verder uittesten en ook laten zien aan architecten en consumenten.

Zonder deze subsidie hadden we het succes van nu niet kunnen behalen. Dankzij de subsidie is het mogelijk geweest om gebruik te maken van verschillende (ondersteunende) middelen en handvatten. Hierbij kan gedacht worden aan doorlopend technisch onderzoek om het product te verbeteren, het bekend maken van het product en het aanleggen van demonstratiedaken in de markt. Hierdoor was het mogelijk om met ons product gericht in te spelen op de vraag die voortkwam uit de markt.

2. Wat is de verwachte impact van uw project?
Wat we zelf merken, is dat consumenten die eerder geen gebruik maakten van zonne-energie vanwege het uiterlijk van de traditionele zonnepanelen, BEAUsolar als ideale oplossing zien. Door de relatief lage prijs is het betaalbaar voor meerdere doelgroepen. In de toekomst verwachten we verdere groei van de vraag naar duurzame energie en geïntegreerde energiesystemen. Deze groei zal zich niet alleen in Nederland afspelen, maar ook in omliggende landen waar de markt een oplossing zoekt voor hetzelfde probleem.

3. Is er bij uw project sprake van innovatie?
Ja zeker. Door het gebruik van aluminium profielen worden de krachten direct op de dakconstructie overgedragen, er is sprake van een 3-voudige waterdichting en we bouwen op zeer innovatieve wijze natuurlijke ventilatie in, met een verminderde weerstand van de luchtstroom, zodat het rendement van de PV-panelen wordt verhoogd.

4. Heeft uw project invloed op het verbeteren van lokale, regionale en interregionale samenwerkingsverbanden?
Beide projectpartners zijn gevestigd in Limburg., maar door het groeiende succes in Nederland is er tevens vraag gekomen naar ons product vanuit omliggende landen (België en Duitsland).
Om hieraan tegemoet te komen, zijn wij in de hele Euregio samenwerkingen aangegaan met onder andere installateurs en dakdekkers.

5. Wat gebeurt er na de looptijd van uw OPZuid project?
De resultaten uit de proefopstelling wijzen uit dat BEAUsolar op esthetisch, technisch en bouwkundig vlak voldoet aan de duurzaamheids-doelstellingen en de marktvraag. Na de looptijd van het OPZuid-project wordt het project sowieso op kleine schaal voortgezet. Echter, om de groei vanuit de markt in binnen- en buitenland bij te houden, zullen we op zoek gaan naar andere EU-financieringsmogelijkheden.

beausolar.eu

Q&A

Communicatie, van aanvraag tot resultaat

Europa om de hoek

Communicatie speelt een belangrijke rol in het succes van het OPZuid. Tijdige, transparante en effectieve communicatie; met potentiële aanvragers en begunstigden, maar ook met programmapartners, bestuurders, volksvertegenwoordigers en 'de Nederlandse burger' in het algemeen.

AANVRAGERS EN BEGUNSTIGDEN

Om kwalitatief goede projecten te kunnen indienen en uitvoeren, moeten aanvragers en begunstigden goed geïnformeerd worden. We hebben hiervoor in 2017 diverse communicatiemiddelen ingezet.

Website
De OPZuid **programmawebsite** is de grootste bron van informatie. Daarop is onder andere informatie te vinden over openstellingen, regelgeving en procedures en worden diverse formats, formulieren en checklists aangeboden.

De website biedt tevens de toegang naar de webportal voor het aanvragen van subsidies en het indienen van rapportages. Bovendien is een login-mogelijkheid opgenomen naar een beveiligde omgeving voor de uitwisseling van vergaderstukken met stuurgroepen, Comités van Toezicht en deskundigencommissies.

Om zoveel mogelijk mensen naar deze website toe te leiden, vermelden wij het webadres in al onze communicatieuitingen en op de websites van onze partners. Op de provinciale websites staat beknopte informatie over het OPZuid, met een doorverwijzing naar de programmawebsite.

Sociale media
Het OPZuid wordt ook via de sociale media onder de aandacht gebracht. Door middel van Twitter @StimulusPM en de LinkedIn pagina van Stimulus Programmamanagement wordt nieuws gedeeld over o.a. openstellingen, deadlines, bijeenkomsten of projecten. Daarnaast worden via het YouTube-kanaal StimulusTV diverse projectfilmpjes getoond. Anderzijds volgen wij actief een aantal voor het OPZuid relevante partijen en projecten die veel in het nieuws zijn, om daar waar mogelijk hun berichtgeving te koppelen aan ons programma. Aangezien de online media een steeds grotere rol gaan spelen, zullen we in 2018 onze online strategie verder ontwikkelen.

Nieuwsbrieven
Bij ons bekende potentiële aanvragers en begunstigden worden op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen rondom het programma door middel van digitale nieuwsbrieven. Geïnteresseerden kunnen zichzelf via onze website abonneren.

Bijeenkomsten
In aanloop naar openstellingen organiseren we regionale voorlichtingsbijeenkomsten voor potentiële begunstigden, triple helix- en ROM-vertegenwoordigers en intermediairs.

Toolkit
Begunstigden communiceren over hun gesubsidieerde project. Om hen daarbij te helpen heeft Stimulus Programmamanagement een **toolkit** ontwikkeld, die bestaat uit een handboek, de voorgeschreven logo's in diverse bestandsformaten in Nederlands en Engels en voorbeelden van affiches en bouwborden. Voor toelichting of advies kunnen zij een beroep doen op een communicatieadviseur van Stimulus.

PARTNERS, BESTUURDERS EN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

De OPZuid-vertegenwoordigers bij onze provincies en steden, ROM's en triple helix partners zijn van belang voor het slagen van het programma. Zij brengen partijen samen en dragen bij aan het bereiken van de programmadoelstellingen. Zij worden dan ook door Stimulus Programmamanagement zorgvuldig op de hoogte gehouden en betrokken bij communicatieactiviteiten.

Regionale, nationale en Europese bestuurders en volksvertegenwoordigers die geïnteresseerd zijn in het programma, worden door Stimulus Programmamanagement en de OPZuid-vertegenwoordigers bij de provincies, het ministerie EZK en de Europese Commissie zowel schriftelijk als mondeling geïnformeerd over belangrijke ontwikkelingen, voortgang, evaluatie en resultaten. Daarnaast organiseren wij desgewenst projectbezoeken en presenteren we op onze website een projectenportfolio, met een korte beschrijving van elk project dat subsidie ontvangt.

DE NEDERLANDSE BURGER

We zijn trots op de vele mooie projecten die met hulp van ons programma in de regio Zuid-Nederland gerealiseerd worden. Dat laten we graag ook op brede schaal aan 'de Nederlandse burger' zien, onder het motto "Europa om de hoek".

In dat kader werken we op landelijke schaal nauw samen met andere Europese programma's zoals de Operationele Programma's in de andere landsdelen, diverse Interreg programma's, het Plattelandsontwikkelingsprogramma en Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij. We voeren gezamenlijk de "Europa om de hoek"-campagne, die o.a. bestaat uit een **landelijke portaalwebsite**, de organisatie van de jaarlijkse Europa om de hoek Kijkdagen en deelname aan evenementen als Weekend van de Wetenschap, Agrifoodtech beurs en open dagen bij provincies.

Met deze landelijke campagne informeren we de inwoners van Nederland over de samenwerking tussen regionale partijen en Europa en laten we zien wat er allemaal gebeurt met het subsidiegeld.

PROJECT IN DE SCHIJNWERPERS

Meer en gezonder voedsel door precisie-landbouw

Het project ontwikkelt en exploiteert een proeftuin voor precisielandbouw om daarmee innovatie en de adoptie van precisielandbouw in Nederland te versnellen. Precisielandbouw levert een bijdrage aan het verhogen van de opbrengst van de beschikbare gronden en grondstoffen voor open teelt landbouw. Dit resulteert in een hogere beschikbaarheid van vers voedsel en natuurlijke producten voor verwerking in de food industrie. Daarnaast zorgt precisielandbouw ervoor dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen exact af wordt gestemd op de behoefte, wat leidt tot een hogere voedselveiligheid.

De proeftuin bestaat uit twee locaties: Agrarisch Innovatie en Kenniscentrum Rusthoeve in Colijnsplaat (ZL) en Praktijkcentrum Precisie-landbouw in Reusel (NB). Vanuit deze centra wordt ingestoken op meerdere testfaciliteiten, omdat resultaten van precisielandbouw op verschillende gronden anders uitpakken voor de agrarische ondernemer. Vanuit Reusel worden testfaciliteiten aangeboden op Wageningen Plant Research (WPR), Vredepeel (zandgrond) en Wijnandsrade (lössgronden). De Rusthoeve richt zich, in samenwerking met een aantal akkerbouwbedrijven, op de kleigronden in het Zuidwestelijk kleigebied.

Projectleider Henny van Gurp: "Centraal in de uitvoering van het project staan de innovatiegroepen met akkerbouwers, boom- en fruitkwekers, vollegrondsgroenten telers en overige open teelten. Samen met de innovatiegroepen werken we drie jaar lang intensief aan het testen van de technieken en het interpreteren van de data in de praktijk. Data, kennis en inzichten over overeenkomsten en verschillen in toepasbaarheid van nieuwe technieken op de verschillende grondsoorten worden via de innovatiegroepen en de betrokken onderzoeks- en kennisinstellingen geanalyseerd en verspreid."

De proeftuin is een samenwerkingsverband tussen ZLTO, Van den Borne, Technische Universiteit Eindhoven, Proefboerderij Rusthoeve en Delphy. Wageningen University & Research en HAS Hogeschool zijn ondersteunende partijen in het project.

Projecttitel

Proeftuin voor Precisielandbouw

Begunstigde **ZLTO**
Doelstelling **1B1**

Financiering

Totale projectkosten	**€ 2.942.044**
EFRO	€ 772.286
Rijk	€ 257.429
Provinciale cofinanciering	€ 441.307
Eigen bijdrage projectpartners	€ 1.471.022

5 VRAGEN AAN

Henny van Gurp

Senior projectleider ZLTO en Projectleider van Proeftuin voor Precisielandbouw

1. Wat betekent de OPZuid-subsidie voor u?
Dankzij de proeftuin kunnen we ondernemers helpen om technische ontwikkelingen te implementeren en de hieruit voortkomende data toepasbaar te maken in hun eigen bedrijfsvoering.

2. Wat is de verwachte impact van uw project?
Met de uitvoering van de activiteiten wordt een groot aantal MKB-ondernemingen de kans geboden om kennis te maken met de mogelijkheden van precisielandbouw en daarmee concrete experimenten uit te voeren. Door de deelname van de ondernemers aan de projectactiviteiten van de proeftuin verlagen zij hun gebruik van water, mineralen, gewasbeschermingsmiddelen en andere hulpbronnen en verhogen zij hun bedrijfsopbrengst, zowel kwalitatief als kwantitatief.

3. Is er bij uw project sprake van innovatie?
Door crossovers met high tech bedrijven en kennisinstellingen worden nieuwe technieken ontwikkeld op basis van adaptieve robotica, Geo-ICT en Big Data. Daarnaast wordt het innovatiesysteem versterkt door de structurele samenwerking tussen Zeeuwse en Brabantse partijen in het algemeen en, meer in het bijzonder, de talloze agrarische ondernemers, projectpartners en aanbieders c.q. onderzoekers van producten en technieken voor precisielandbouw.

4. Heeft uw project invloed op het verbeteren van lokale, regionale en interregionale samenwerkingsverbanden?
Toeleveranciers, verwerkende industrie en kennis-instellingen worden uitgenodigd hun technische innovaties in de proeftuin tot ontwikkeling te brengen. Fabrikanten kunnen in de proeftuin ook hun innovaties laten onderzoeken of demonstreren.

Met de proeftuin op beide locaties laten we de komende jaren zien dat "boeren een oplossing hebben" en bouwen we aan mooie cross-overs tussen agrofood en high tech. Voor grote bedrijven vormen de Praktijkcentra voor Precisielandbouw een interessant platform om MKB-bedrijven uit de agrarische sector te betrekken bij hun innovatie en marktontwikkeling.

5. Wat gebeurt er na de looptijd van uw OPZuid project?
Het doel is vraag en aanbod van diensten en producten zodanig op elkaar af te stemmen, dat het Praktijkcentrum voor Precisielandbouw binnen drie jaar zelfstandig verder kan.

Naar verwachting zullen ruim 1000 MKB-onder-nemingen gebruik maken van de proeftuin gedurende de ontwikkeling en realisatie van de praktijkcentra. Naar verwachting zal dit aantal na het verstrijken van de looptijd van het OPZuid-project verder worden uitgebouwd tot ruim 2700 per jaar. Ook het aantal innovatieprojecten en samenwerkings-verbanden zal dan verder groeien.

proeftuinvoorprecisielandbouw.nl

Q&A

Feiten & cijfers

Met de verschillende openstellingen is per 31 december 2017 55% van het beschikbare budget beschikt. In *figuur 1* wordt de financiële voortgang per regeling weergegeven als percentage beschikt budget van het beschikbare budget[1].

In *tabel 2* wordt een overzicht gegeven van het aantal projecten, de gevraagde subsidie, het toegekende bedrag en de totale subsidiabele projectkosten.

Net als bij de vorige openstellingen voor 1B1 was de belangstelling groot. De aanvragen overschreden het beschikbare budget met bijna een factor 3. De 8 best scorende projecten hebben een toekenningsbeschikking ontvangen.

Het aantal aanvragen en het gevraagde subsidiebedrag voor 1B2 bleef iets achter in vergelijking met de vorige openstelling, maar desalniettemin was er een overschrijding ten opzichte van het beschikbare budget, waardoor ook bij deze openstelling projecten niet gehonoreerd kunnen worden vanwege het bereikte subsidieplafond. Op het moment van schrijven van het jaarverslag zijn echter nog niet alle toekenningsbeschikkingen afgegeven omdat de financieel technische toets nog niet voor alle geselecteerde projecten is afgerond.

Bij de openstelling voor 4F zijn alle kwalitatief goede aanvragen gehonoreerd. Het gevraagde budget bleef ruim onder het beschikbare subsidieplafond.
Wellicht is dit te wijten aan het feit dat de regeling relatief nieuw en minder bekend is. In 2018 wordt de 4F-openstelling geëvalueerd door een extern bureau, waarbij ook wordt onderzocht wat er nodig is om de belangstelling voor deze investeringsprioriteit te vergroten.

DE FINANCIERINGSBRONNEN

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) financiert een gedeelte van de totale subsidiabele kosten (zie de subsidiepercentages in tabel 2). De overige financiering komt uit publieke middelen (Rijk, provincies en overige publieke instellingen) en private middelen (de eigen bijdrage van de ondernemers). Doordat de aard van de prioriteiten verschillend is, wisselt de verhouding tussen publieke en private middelen. 1B2 genereert met 66% de hoogste private bijdrage, terwijl 1B3 voornamelijk uit publieke middelen wordt gefinancierd. Voor het programma als geheel, ligt de EFRO-bijdrage op 28% met een private bijdrage van 44%. De resterende 29% wordt gefinancierd uit overige publieke middelen.
Zie figuur 2.

[1] Bij de gepresenteerde cijfers is nog geen rekening gehouden met de extra middelen die beschikbaar zijn gekomen naar aanleiding van het wijzigingsverzoek **(zie p. 11)**

Figuur 1 **Beschikt budget (% van het oorspronkelijke budget)**

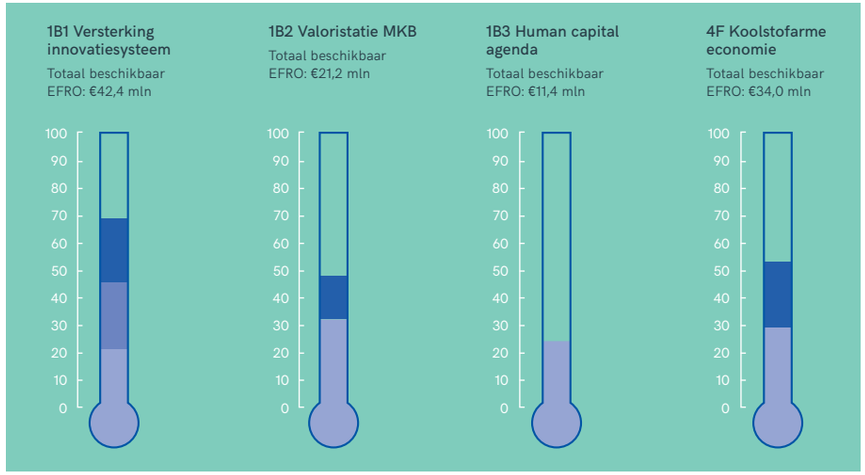

Tabel 2 **Toegekende EFRO-subsidie per openstelling**

Prioriteit	Open-stelling	Aantal ingediende, volledige projecten	Aantal projecten waaraan subsidie is toegekend	Gevraagde subsidie (EFRO)	Toegekende subsidie (EFRO)	Totaal subsidiabele kosten
1B1 Versterking innovatiesysteem	2015	27	9	€ 34.474.909	€ 9.300.831	€ 41.999.939
	2016	30	14	€ 35.279.773	€ 9.999.999	€ 41.116.167
	2017	20	8	€ 28.735.977	€ 9.982.211	€ 37.817.618
Totaal 1B1 Versterking innovatiesysteem		77	31	€ 98.490.659	€ 29.283.041	€ 120.933.725
1B2 Valorisatie MKB	2015	68	24	€ 18.468.528	€ 6.774.090	€ 21.872.440
	2017	43	12*	€ 14.082.364	€ 3.297.125	€ 12.222.262
Totaal 1B2 Valorisatie MKB		111	36*	€ 32.550.892	€ 10.071.215	€ 34.094.702
1B3 Human capital agenda	2015	8	6	€ 4.947.291	€ 2.755.921	€ 8.061.255
Totaal 1B3 Human capital agenda		8	6	€ 4.947.291	€ 2.755.921	€ 8.061.255
4F Koolstofarme economie	2015	14	8	€ 16.689.622	€ 9.973.008	€ 29.162.389
	2017	15	12	€ 8.569.575	€ 8.299.619	€ 24.699.005
Totaal 4F Koolstofarme economie		29	20	€ 25.259.197	€ 18.272.626	€ 53.861.394

De publieke financiering is voor het grootste deel afkomstig van gemeenten en onderwijsinstellingen (50%), gevolgd door bijdragen van de provincies en het Rijk. *Zie figuur 3.*

Binnen het programma zijn doelen geformuleerd met betrekking tot de bijdragen uit de verschillende financieringsbronnen. Het blijkt dat het programma tot nu toe naar verhouding meer publieke en private middelen heeft gegenereerd dan gepland. 53% van de beschikbare EFRO-middelen is op dit moment beschikt. Bij zowel de publieke als de private bijdrage is momenteel al 75% van het doelbedrag bereikt. Op deze doelen kent het programma momenteel dus een ruime over realisatie. *Zie figuur 4.*

Figuur 2 **Verdeling over de financieringsbronnen**

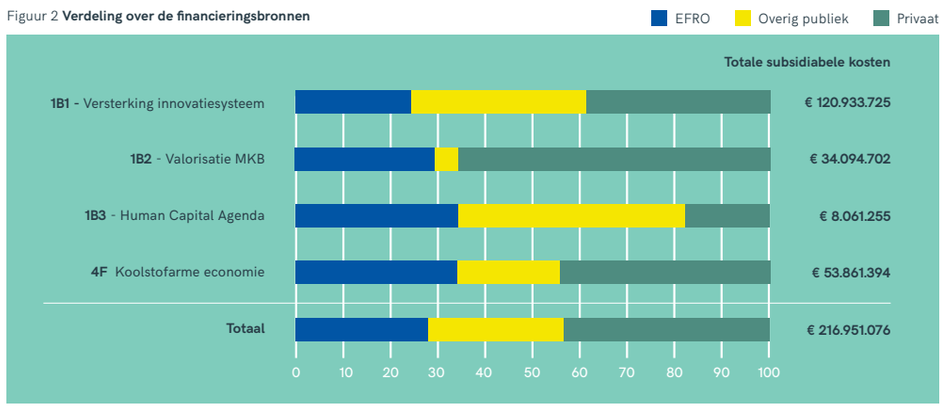

Figuur 3 **Verdeling van de publieke bijdrage**

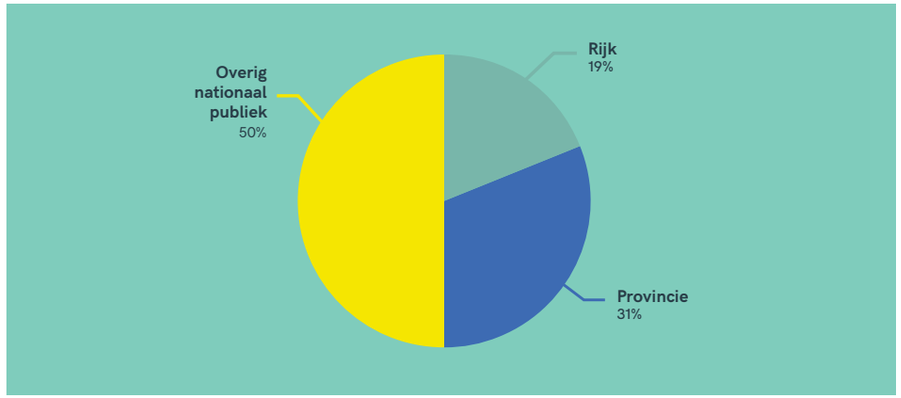

Figuur 4 **Realisatie van beschikte bedragen ten opzichte van het doel**

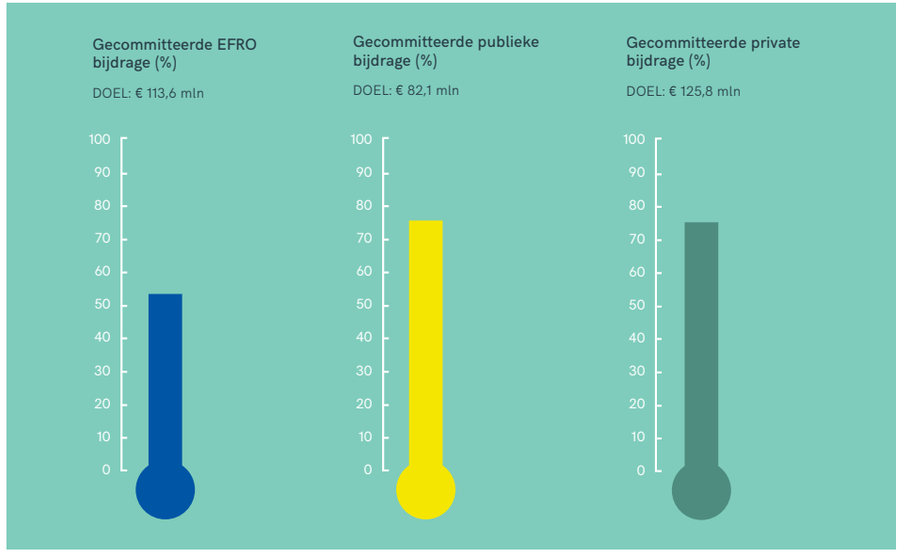

PROJECT IN DE SCHIJNWERPERS

Communities for Development maken aansluiting onderwijs op MKB

Chemelot Innovation and Learning Labs (CHILL) is gevestigd op de Brightlands Chemelot Campus in Geleen, Zuid-Limburg. De concrete opdracht voor CHILL is het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven (meer en beter opgeleide studenten en professionals), om hiermee de innovatiekracht te versterken van de topsector Chemie. De Founding Fathers van CHILL zijn DSM, SABIC, Maastricht University, Hogeschool ZUYD, ARCUS en Leeuwenborgh.

De kracht van CHILL zit in de koppeling van studenten in opleiding aan vraagstukken vanuit het bedrijfsleven. Dit gebeurt in een omgeving die oplossingen kan genereren met behulp van zogenaamde Communities for Development (CfD's). Binnen het OPZuid-project wordt deze werkwijze verder uitgebreid naar een breed netwerk van MKB-bedrijven. Een viertal CfD's dat voor het grootbedrijf en het MKB is uitgevoerd, toont aan dat de methodiek werkt. De MKB-bedrijven zien de win-win situatie, maar lopen nog tegen een financiële drempel aan voor dit type pre-competitief onderzoek met een hoog risicoprofiel.

Door middel van de CfD's worden studenten excellent opgeleid en sluiten zij adequaat aan op de Human Capital vraag vanuit het bedrijfsleven. In de CfD's doen zij ervaring op met vakinhoudelijk laboratoriumwerk (innovatievraag vanuit de bedrijven) en de zogenaamde '21st century skills'. Medewerkers van de onderwijsinstellingen en de MKB-bedrijven participeren in de CfD's en worden zo bijgeschoold en geprofessionaliseerd. De algemene doelstelling van het project is op de eerste plaats de onderlinge samenwerking van onderwijsinstellingen, studenten en het MKB in een open innovatiesysteem te bevorderen. Triple helix organisatie Limburg Economic Development is dan ook als partner nauw betrokken.

Projecttitel

Communities for development voor het MKB

Begunstigde **Chemelot Innovation and Learning Labs B.V.**

Doelstelling **1B1**

Financiering

Totale projectkosten	**€**	**750.000**
EFRO	€	262.500
Provinciale cofinanciering	€	60.000
Eigen bijdrage projectpartners	€	487.500

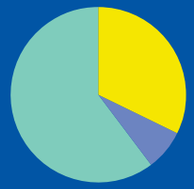

5 VRAGEN AAN

Cyriel Mentink

Business Developer

1. Wat betekent de OPZuid-subsidie voor u?
Met behulp van de OPZuid-subsidie zijn wij in staat geweest om een track record op te bouwen rondom het werken in CfD's. Tot op heden hebben we 20 MKB'ers kunnen ondersteunen bij hun innovatievragen.

2. Wat is de verwachte impact van uw project?
Wij verwachten aan het einde van het project 30 MBK'ers te hebben geholpen met hun innovatievragen. Dit is tot stand gekomen door de inzet van 90-100 studenten die in CfD's hebben gewerkt aan deze vragen. Dit heeft niet alleen geleid tot zowel indirecte als directe waarde bij de bedrijven, maar tevens tot een betere aansluiting van de opleiding van studenten op het bedrijfsleven.

3. Is er bij uw project sprake van innovatie?
De innovatie in dit project bevindt zich op twee vlakken. Technische innovatie voor het MKB door hen te helpen met de ontwikkeling van nieuwe producten, processen, optimalisaties en dergelijke. De tweede innovatie bevindt zich op het vlak van het opleiden van studenten en professionals. Door studenten en professionals samen in een CfD te laten werken aan innovatievragen van bedrijven, vindt er 'learning on the job' plaats. Door dit een cruciale plek te geven binnen de opleiding van een student, zal het leren altijd state-of-the-art zijn en verwerft hij of zij een breed palet aan competenties, zowel vakinhoudelijk als niet vakinhoudelijk (21st century skills).

4. Heeft uw project invloed op het verbeteren van lokale, regionale en interregionale samenwerkingsverbanden?
Dit project heeft er mede toe geleid dat er een bredere samenwerking binnen het onderwijs plaatsvindt (MBO, HBO en WO). Verder is via het werken in CfD's op een laagdrempelige manier het netwerk van de Brightlands Chemelot Campus ontsloten voor zowel het MKB in de regio als voor studenten.

5. Wat gebeurt er na de looptijd van uw OPZuid project?
Een van de doelstellingen van dit project is het opbouwen van een track record voor het werken in CfD's aan innovatieopdrachten. Gezien het grote aantal projecten voor het MKB dat uitgevoerd is en de daarmee samenhangende aanzuigende werking van andere MKB'ers, zijn wij er van overtuigd dat wij deze lijn kunnen doorzetten en kunnen komen tot een duurzaam model om de CfD's in stand te houden.

We zien nog wel uitbouw in het professionaliseren van medewerkers van bedrijven. In het huidige project vindt dit impliciet plaats door te participeren in een CfD. Het expliciet maken van het geleerde via trainingen, workshops en coachingstrajecten zal nog verder uitgewerkt dienen te worden. Op dit moment wordt dan ook gekeken naar vervolgfinanciering met dit doel.

chillabs.nl

Q&A

Doelstellingen en resultaten

Het programma ligt op basis van het huidige portfolio goed op schema en voor een groot aantal indicatoren worden de doelwaarden al behaald en zelfs ruimschoots overtroffen op basis van de gecommitteerde (geplande) projectresultaten. De daadwerkelijke realisatie moet echter nog plaatsvinden; er zijn tot nu toe acht projecten afgerond. Ook worden de verschillende prioritaire topclusters goed bereikt, alhoewel de HTSM-sector het meest profiteert.

REALISATIE VAN DE INDICATOREN

Het aantal ondernemingen dat steun ontvangt en dat niet-financiële steun ontvangt, overtreft het streefcijfer uit het OPZuid nu al vele malen, respectievelijk met een factor 2,6 en 4,1. *Zie figuur 5.* Opgemerkt dient te worden dat onderstaande cijfers nog gecorrigeerd worden voor ondernemingen die in meerdere projecten deelnemen, waardoor het totale aantal iets naar beneden zal worden bijgesteld. Beschikte projecten onder prioriteit 1B1 dragen voor meer dan 50% bij aan de realisatie van deze indicatoren. Het aantal ondernemingen dat subsidie ontvangt, ligt iets boven schema ten opzichte van het tot nu toe beschikte budget. De afgeronde projecten hebben aan 12 ondernemingen steun en subsidie geboden.

Voor wat betreft de introductie van nieuwe producten, ligt het programma met de beschikte projecten ook voor op schema en worden de doelen ver overtroffen. Ook het aantal marktgerichte samenwerkingsverbanden heeft inmiddels meer dan de streefwaarde van 20 bereikt. De afgeronde projecten hebben 11 ondernemingen gesteund bij producten die nieuw zijn voor de markt en 12 bij producten die nieuw zijn voor het bedrijf. *Zie figuur 6.*

Het aantal ondersteunde samenwerkingsverbanden ter versterking van de link tussen arbeidsmarkt en onderwijs heeft haar streefwaarde nog niet bereikt. Deze indicator wordt gerealiseerd door projecten onder prioriteit 1B3 'Human capital agenda', waarbij tot nu toe 25% van het budget is beschikt. Hiermee is de realisatie hoger dan wat verwacht zou mogen worden op basis van het beschikte budget. *Zie figuur 7.*

Voor de prioriteit 4F 'Koolstofarme economie' zijn twee specifieke indicatoren opgesteld. Met de beschikte projecten wordt verwacht dat de extra capacititeit van hernieuwbare energieproductie het doel van OPZuid met een factor 2,5 overtreft. Het aantal demonstraties gericht op slimme uitrol ligt gezien het beschikte budget (53%) precies op schema. *Zie figuur 8.*

Ook de streefwaarden voor de realisatie van private bijdragen aan de projecten en aan de kosten van innovatie, onderzoek en ontwikkeling worden op basis van het huidige portfolio aan projecten overtroffen. De realisatie van deze streefwaarden door afgeronde projecten ligt op 4,76 miljoen euro voor beide indicatoren. *Zie figuur 9.*

Figuur 5

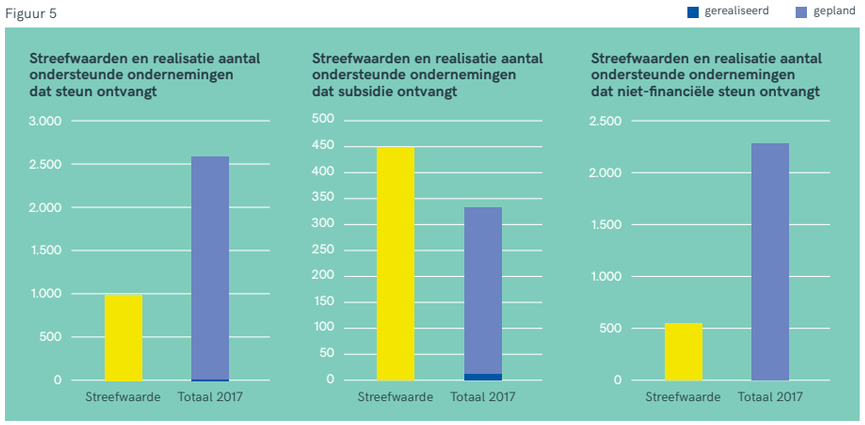

Figuur 6

Figuur 7

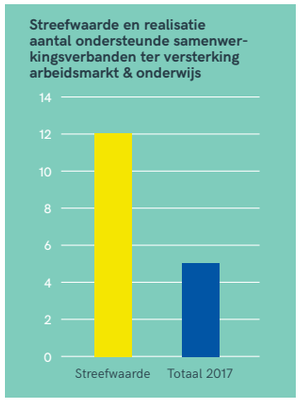

Figuur 8 **Streefwaarden en realisatie koolstofarme economie**

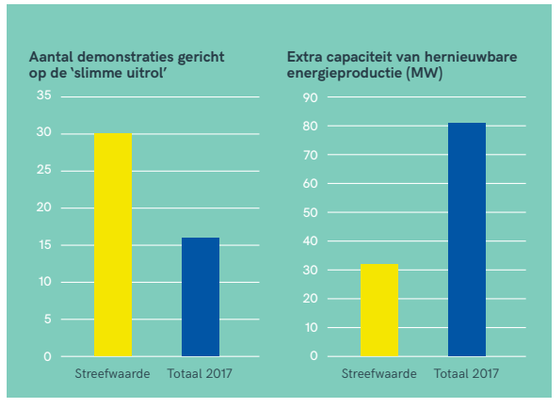

In *figuur 10* staat de bijdrage van de verschillende prioriteiten aan de realisatie van de indicatoren weergegeven. Door de aard van prioriteit 1B1 'Versterking innovatiesysteem', waarbij het draait om samenwerking, draagt deze prioriteit het meeste bij aan het aantal ondernemingen dat steun ontvangt en de introductie van nieuwe producten. Hoewel prioriteit 4F 'Koolstofarme economie' niet direct tot doel heeft ondernemingen te ondersteunen, draagt deze prioriteit toch relatief veel bij aan het realiseren van deze indicator. Dit komt doordat projecten onder deze prioriteit veel vaker vanuit het bedrijfsleven komen, terwijl oorspronkelijk was voorzien dat voornamelijk overheden de begunstigden zouden zijn.

BEREIKTE SECTOREN PRIORITEIT INNOVATIEBEVORDERING

Een vereiste aan elk project dat binnen de calls 1B1 'Versterking van het innovatiesysteem' en 1B2 'Valorisatie-vermogen MKB' wordt ingediend, is dat er sprake moet zijn van een cross-over tussen minimaal twee topclusters. Er wordt in deze projecten onderscheid gemaakt tussen een prioritair topcluster (het cluster dat het sterkst wordt geadresseerd in een project) en secundaire topclusters (de overige clusters waar het project aan bijdraagt).

Van de prioritaire topclusters is het cluster HTSM het sterkst vertegenwoordigd in beide prioriteiten. Over de verschillende calls heeft wel een verschuiving plaats-gevonden in het accent op de verschillende clusters. Met name agrofood heeft een inhaalslag gemaakt in de laatste call 1B1 'Versterking van het innovatiesysteem'.

In *figuur 11* wordt het aandeel van prioritaire topclusters in de 1B1- en 1B2-openstellingen getoond. Hierin zijn de resultaten van de meest recente 1B2-call overigens nog niet meegenomen (nog niet alle beschikkingen zijn afgeven).

Figuur 12 toont de verdeling van de secundaire topclusters, ofwel cross-overs, bij de 1B1- en 1B2-openstellingen. In deze verdeling komen de andere clusters sterker naar voren, met name chemie.

Figuur 9 **Streefwaarden en realisatie private bijdrage**

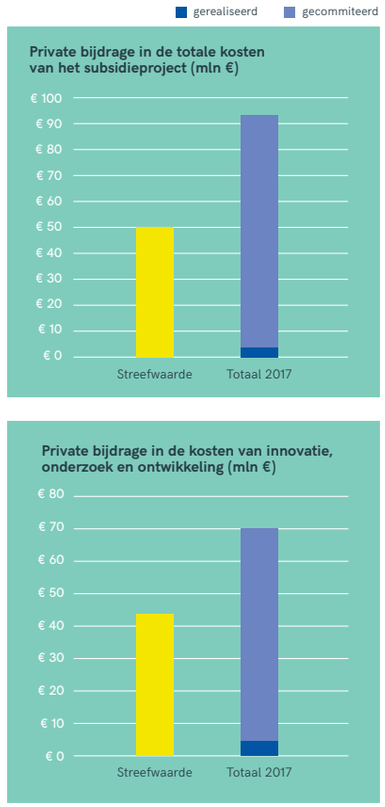

Figuur 10 **Bijdrage van de prioriteiten aan de indicatoren**

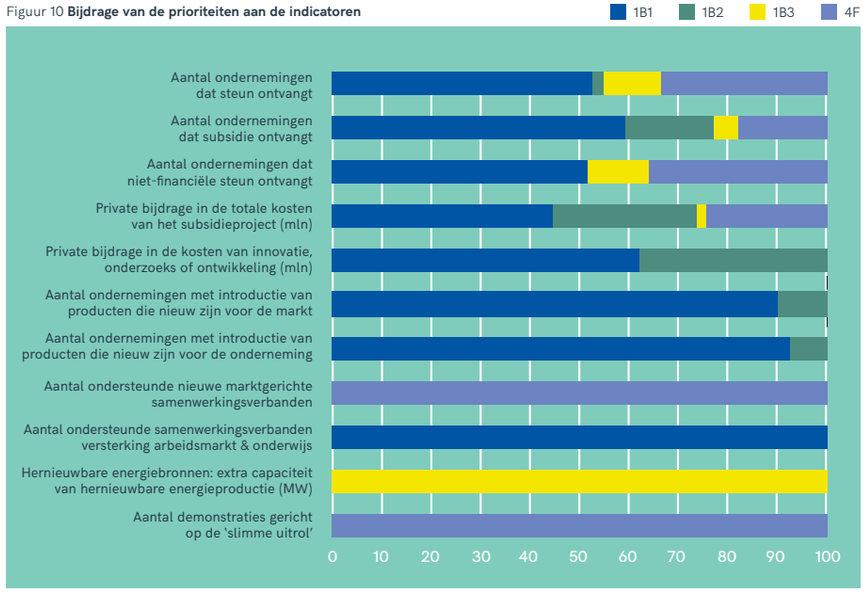

Figuur 11 **Aandeel van de prioritaire topclusters in regeling 1B1 en 1B2**

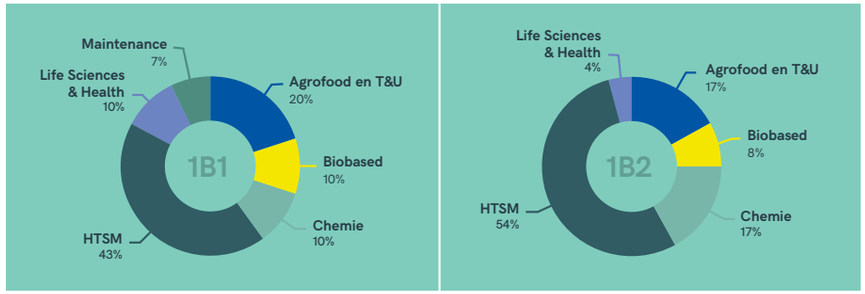

Figuur 12 **Aandeel secundaire topclusters**

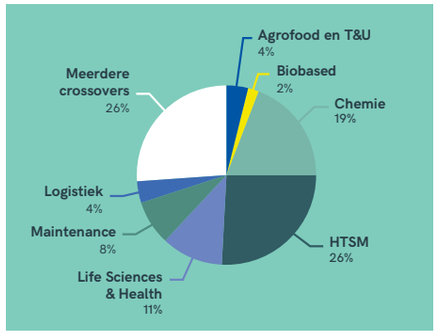

Colofon

Dit is een uitgave van Stimulus Programmamanagement namens de management autoriteit provincie Noord-Brabant. Mede mogelijk gemaakt door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling in het kader van OPZuid.

OPZuid
Europees Innovatieprogramma Zuid-Nederland

Europese Unie
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Redactie
Stimulus Programmamanagement
Postbus 585
5600 AN Eindhoven
040 - 237 01 00
info@stimulus.nl
stimulus.nl

@StimulusPM
StimulusTV
Stimulus Programmamanagement

Foto's
TU/e, provincie Limburg, RWS partner in wonen, Adviesbureau Comuth, ZLTO, CHILL BV, Stimulus Programmamanagement.

Vormgeving en realisatie
SIM.ONE Grafisch Ontwerp

Jaarlijks verslag over de uitvoering van het Operationeel Programma EFRO 2014-2020, regio Zuid-Nederland.

Programmanummer
CCI 2014NL16RFOP003

Subsidiabel gebied
Provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland

Verslagjaar
2017

Dit verslag is goedgekeurd door het Comité van Toezicht op 4 april 2018.

Voor meer informatie over het OPZuid of andere subsidieprogramma's, kijk op **stimulus.nl**

© Copyright 2018. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

STIMULUS
Programmamanagement